

הקליניקה לזכויות אדם באוניברסיטת אל-קודס – שנה ראשונה מוצלחת, 2007/2006

הקליניקה לזכויות אדם באוניברסיטת אל-קודס החלה את פעילותה בספטמבר 2006, כדי לתת לסטודנטים למשפטים באוניברסיטת אל-קודס הזדמנות ללמוד את הבעיה הפלסטינית בהקשר של המשפט הבינלאומי, ובה בעת לרכוש כישורים מעשיים בהגנה על זכויות אדם, בהדרכת כמה מעורכי הדין המובילים בתחום זכויות האדם בפלסטין. סטודנטים ממחזור 2007/2006 השתתפו בתוכנית אקדמית, בסדרה של סדנאות להקניית מיומנויות ובעבודה מעשית בפרויקטים בארגוני זכויות אדם מובילים. הם גם השתתפו באירועים רבים שלא היו חלק מתוכנית הלימודים הפורמלית. כל הסטודנטים השלימו את התוכנית ביוני 2007, בתחושה שהמודעות שלהם להיבטים משפטיים של הכיבוש השתפרה במידה ניכרת, וכי הכלים שיש בידיהם להתנגדות לכיבוש וההשראה לעשות זאת התחזקו מאוד. הקליניקה היא הראשונה מסוגה בפלסטין.

רקע

עד לאחרונה, תוכניות הלימודים במשפטים במוסדות פלסטיניים היו מבוססות על קריאת מאמרים וספרים תיאורטיים, שרבים מהם נכתבו בירדן ובמצרים והקשר שלהם למצב הייחודי בפלסטין מועט ביותר. לארגונים אזרחיים פלסטיניים ולחברה הפלסטינית בכלל יש צורך ביותר עורכי דין המתמחים בזכויות אדם. הקליניקה הוקמה כדי לתת מענה לצורך זה ולהעניק תמיכה ספציפית לארגונים, באמצעות הצבת סטודנטים בשורותיהם לפרק זמן קצר ומתן שירותים למגזר העני ביותר בציבור הפלסטיני, באמצעות מרכזי סיוע משפטי הפתוחים לכל.

התוכנית האקדמית

הקליניקה בנתה תוכנית שנתית מקיפה, הכוללת שיעורים מקיפים, רבים מהם בהנחיית פעילי זכויות אדם ידועים ומובילים. התחומים שבהם עוסקת התוכנית כוללים – בשלב ראשון – מבוא למשפט בינלאומי הומניטרי (IHL), מבוא למשפט זכויות האדם הבינלאומי (IHR), מבוא לסגור בתחום זכויות האדם (עם שאוואן ג'בארין, מנכ"ל אל-חאק), הבעד, הנגד והאסטרטגיות בהכנת תיקים לדיון בבתי משפט ישראליים (עם חסן ג'בארין, מנכ"ל עדאלה) ומפגשים רבים שעסקו בסוגיות הרלוונטיות לפלסטינים. במפגשים אחרים נדונו, בין השאר, נושאים כמו אסירים פלסטינים ומערכת בתי הדין הצבאיים של ישראל בהנחייתה של סחר פרנסיס, מנכ"לית אדאמיר, סוגיית הפליטים נדונה בשני מפגשים בהנחיית באדיל, עניין העינויים נדון במפגש בהנחיית PCATI, זכויות ילדים נדונו במפגש עם DCI ואת סוגיית המשאבים הטבעיים הציג מומחה גרמני. התקיים גם מפגש שעסק במנגנוני האו"ם, עם עורך דין מ-UNOHCHR, ומפגש על משפט בינלאומי והמשא ומתן הישראלי-הפלסטיני עם יחידת המו"מ באש"ף. כל אחד מהמרצים שילב ניתוח שקול ורציני של החוק עם דוגמאות מניסיונו האישי והערכה של הצלחת האסטרטגיות שננקטו.

סדנאות להקניית מיומנויות

בסמסטר הראשון היו שתי סדרות שבועיות להקניית מיומנויות מעשיות. בסדרה אחת לימדה הגב' נינה עטאלה, ראש מחלקת התייעוד באל-חאק, כתיבת דו"חות על הפרות של המשפט

הבינלאומי ההומניטרי ומשפט זכויות האדם הבינלאומי, רישום תצהירים, דרישות הראיות ועוד. הסדרה השנייה, בהנחיית מר ראדי דרוויש, התמקדה בהקניית כלים למתן שירותים משפטיים לתושבי מזרח ירושלים. השיעורים המעשיים כללו ראיונות עם לקוחות, ניתוח בעיות, כתיבת מכתבים משפטיים ועוד. הסדנאות עסקו גם בתחומים נוספים של המשפט הישראלי הרלוונטיים לפלסטינים, כמו חוקים ותקנות הנוגעים לתושבות, הטבות, היתרים וכו'.

פרויקטים בעבודת שדה ומרכזי סיוע משפטי

בסמסטר השני יכלו הסטודנטים לבחון את המיומנויות והתובנות שרכשו בפרויקטים של עבודת שדה שבהם השתתפו בהנחיית ארגונים כמו United Against Torture, אל-חאק, באדיל, מנדלה ואדאמיר. הסטודנטים עבדו בפיקוח צמוד של עורכי דין מארגונים אלה ושל צוות הקליניקה. העורך דין הראשי של הקליניקה, ראדי דרוויש, וקבוצה של סטודנטים הקימו מרכז לסיוע משפטי בכפר צור באחר שבמזרח ירושלים. במרכז זה ייעצו סטודנטים לציבור הפלסטיני בסוגיות של הטבות ותושבות – בפיקוחו של מר דרוויש.

אירועים נוספים

בנוסף לתוכנית הלימודים אירחה הקליניקה כמה אירועים ציבוריים שזכו לפופולריות רבה. אלה כללו הרצאה של פרופ' ליזה חג'אר מאוניברסיטת קליפורניה בסנטה ברברה, על מערכת בתי הדין הצבאיים, הרצאה על חינוך משפטי קליני בתחום זכויות האדם מפי אחד המרצים המנוסים לקליניקה משפטית, פרופ' דייוויד חבקין מהאוניברסיטה האמריקאית בושינגטון, הרצאה של העורך דין הגרמני וולפגנג קאלק על סמכות שיפוט אוניברסלית והתביעה שהגיש נגד דונלד ראמספלד וכנס על ירושלים, שבה הוקמה קואליציה בין-דתית להגנת ירושלים בראשות מנהיגים נוצרים ומוסלמים. לבסוף, הקליניקה ו-DCI קיימו ארוחת צהריים לכבוד פרופ' יאפ דוק (Jaap Doek), יו"ר הוועדה הבינלאומית של האו"ם לזכויות הילד, בהשתתפות מר ואספי כבהא, השר לענייני אסירים, כאחד מאורחינו.

ארגונים שותפים

הארגונים השותפים שלנו מספקים לנו הדרכה, ייעוץ ותמיכה, כמו גם תרומות שימושיות. שני השותפים העיקריים שלנו הם אל-חאק ועדאלה, שניים מארגוני זכויות האדם הפלסטיניים החשובים באזור. עורכי הדין של אל-חאק נשאו הרצאות רבות והנחו רבות מהסדנאות שבהם השתתפו הסטודנטים של הקליניקה. עדאלה תמך בנו באמצעות שש הרצאות של מומחים שסיפק לנו וכן בייעוץ משפטי והנחיה אסטרטגית. חברנו לארגונים רבים אחרים, המספקים לנו הרצאות, מארחים את הסטודנטים שלנו ומשתפים פעולה אתנו בדרכים אחרות. אנחנו חברים בקואליציה

.United Against Torture

המכון לחברה פתוחה (The Open Society Institute) העניק לנו מענק נדיב לכיסוי עלויות הקמה ראשוניות.

צוות הקליניקה

בצוות הקליניקה חברים מוניר נוסייבה, בוגר אוניברסיטת אל-קודס ובעל תואר שני במשפטים (LL.M) בזכויות אדם בינלאומיות מהאוניברסיטה האמריקאית בושינגטון (AU); ראדי דרוויש, עורך דין בוגר אוניברסיטת אל-קודס שעבר הכשרה במערכת המשפט הישראלית; וגריטיה בארס (Grietje Baars), עורכת דין בינלאומית ופרקליטה לשעבר מלונדון, המשלימה כתיבת עבודת דוקטורט במשפט פלילי בינלאומי.

חזון לעתיד

הקליניקה תגדל ותתרחב, הן במספר הסטודנטים המשתתפים בתוכנית הלימודים שלה, הן במספר חברי הצוות המועסקים בה והן בהיקף פעילותה. בשנת 2008/2007 אנו מצפים להיות שותפים להגשת עתירות ומסמכים לאו"ם, לבנות תפקיד של חוקר משפטי ולהרחיב את רשת הקשרים המקומית והבינלאומית שלנו.

מידע נוסף על הקליניקה לזכויות אדם באוניברסיטת אל-קודס יהיה זמין בעתיד הקרוב באתר האינטרנט שלנו : http://www.alquds.edu/centers_institutes/hrclinic/

ליצירת קשר :

מוניר באשיר, 054 7453898 או mnuseibah@aqhrclinic.alquds.edu

גריטיה בארס, 059 9036224 או gbaars@aqhrclinic.alquds.edu

ראדי דרוויש, 052 4364812 או rdarwish@aqhrclinic.alquds.edu